

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 267/05-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. decembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Bárányu prerokoval sťažnosť maloletej A. Š., zastúpenej matkou Mgr. S. Š., obe bytom P., právne zastúpenej advokátkou JUDr. O. M., P., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 19 E 692/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo maloletej A. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 19 E 692/02 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 19 E 692/02 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia maloletej A. Š. na účet advokátky JUDr. O. M., P., vo výške 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti maloletej A. Š. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. júla 2005 doručená sťažnosť maloletej A. Š. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej matkou Mgr. S. Š., obe bytom P., právne zastúpenej advokátkou JUDr. O. M., P., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 E 692/02 o výkon rozhodnutia vo veci výživného pre maloleté dieťa.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že v novembri 2002 podala okresnému súdu návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia, predmetom ktorého bolo výživné. Výkon rozhodnutia nariadil okresný súd uznesením sp. zn. 19 E 692/02 z 3. decembra 2002. Podľa vyjadrenia sťažovateľky podal odporca proti uzneseniu odvolanie, na základe ktorého okresný súd 23. mája 2003 vyhlásil výkon rozhodnutia za neprípustný. Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka 16. júna 2003 odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) 7. júna 2004 tak, že rozhodnutie prvostupňového súdu potvrdil. Podľa vyjadrenia sťažovateľky krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu o vyhlásení neprípustnosti výkonu rozhodnutia, ale okresný súd dosiaľ nerozhodol o zastavení výkonu rozhodnutia z dôvodu jeho neprípustnosti. Do dnešného dňa nie je vec právoplatne skončená. V konaní dochádza podľa názoru sťažovateľky k zbytočným prietáhom.

Sťažovateľka si uplatňuje „náhradu škody“ vo výške 106 000 Sk. Svoj nárok na priznanie „náhrady škody“ zdôvodnila sťažovateľka tým, že od podania návrhu do dnešného dňa je v stave právnej neistoty, dieťa je ťažko zdravotne postihnuté a nevyhnutne potrebuje výživné.

Porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vidí sťažovateľka v tom, že konanie na okresnom súde do dnešného dňa nie je právoplatne skončené a v konaní dochádza podľa jej názoru k zbytočným prietahom, čo spôsobuje stav právnej neistoty sťažovateľky.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla v sťažnosti doplnenej podaním doručeným ústavnému súdu 26. augusta 2005, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Ústavný súd SR vyslovuje, že nekonaním Okresného súdu v Prešove v rodinno-právnej veci oprávnenej maloletej A. Š., zastúpenej matkou Mgr. S. Š., P., došlo k porušeniu jej ústavného práva na prerokovanie jej veci bez prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

2. Ústavný súd SR priznáva podnecovateľke náhradu škody vo výške 106 000,- Sk, ktorú je povinný vyplatiť Okresný súd v Prešove Mgr. S. Š., bytom P. do 15 dní od právoplatnosti tohto uznesenia a trovy právneho zastúpenia na Ústavnom súde SR vo výške 7 844,- Sk na účet jej právnej zástupkyne.“

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu, ktorý vo svojom vyjadrení z 10. novembra 2005 uviedol, že žiadne právo sťažovateľky nebolo porušené, pretože po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o neprípustnosti výkonu rozhodnutia sa matka oprávnenej domáhala naďalej výkonu rozhodnutia, a to podaniami z 24. júna 2004, 23. augusta 2004 a 4. októbra 2004, resp. akejsi opravy dôvodov už vydaného a právoplatného uznesenia. O týchto podaniach nebolo rozhodnuté z dôvodu ich nejasnosti. Dňa 8. novembra 2005 bolo vydané uznesenie o zastavení výkonu rozhodnutia č. k. 19 E 692/02-72. Listom z 8. novembra 2005 bola sťažovateľka poučená o ďalšom postupe.

Podpredsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení zo 6. decembra 2005 súhlasila s upustením od ústneho pojednávania.

Právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojom podaní zo 4. decembra 2005 súhlasila tiež s upustením od ústneho pojednávania.

Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 267/05-13 z 29. septembra 2005 bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie.

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre naplnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníkov a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

Konanie o výkon rozhodnutia vedené na okresnom súde pod sp. zn. 19 E 692/02, v rámci ktorého namieta sťažovateľka zbytočné prietahy, nemožno hodnotiť ako konanie, ktoré je zložitú.

V rámci druhého kritéria „správanie účastníkov konania“ ústavný súd nezistil pasívne správanie sťažovateľky okrem nejasných podaní z 23. júna 2004 a 23. augusta 2004.

Zo spisu okresného súdu v právnej veci vedenej pod sp. zn. 19 E 692/02 ústavný súd zistil, že boli vykonané tieto úkony:

Dňa 20. novembra 2002 bol podaný okresnému súdu návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia.

Dňa 3. decembra 2002 bolo vydané uznesenie o nariadení výkonu rozhodnutia.

Dňa 23. decembra 2002 povinný podal odvolanie proti uzneseniu o nariadení výkonu rozhodnutia.

Dňa 3. januára 2003 Tatra banka, a. s., oznámila okresnému súdu, že účet, ktorý bol uvedený v uznesení okresného súdu, neexistuje.

Dňa 8. januára 2003 bol povinný vyzvaný na doplnenie dôvodov odvolania.

Dňa 29. januára 2003 okresný súd urgoval povinného, aby doplnil dôvody odvolania.

Dňa 19. februára 2003 bolo okresnému súdu doručené podanie oprávnenej.

Dňa 20. marca 2003 okresný súd vyzval povinného na doplnenie dôvodov odvolania a uvedenie čísla bankového účtu. Daňový úrad S. bol vyzvaný na oznámenie čísla účtu povinného.

Dňa 24. marca 2003 bola okresnému súdu doručená odpoveď Daňového úradu S.

Dňa 28. marca 2003 bolo okresnému súdu doručené podanie oprávnenej.

Dňa 11. apríla 2003 povinný zaslal okresnému súdu poštové poukážky, ktorými preukazoval platenie výživného.

Dňa 22. apríla 2003 okresný súd nariadil výsluch oprávnenej na 9. máj 2003.

Dňa 9. mája 2003 sa na okresnom súde uskutočnil výsluch.

Dňa 12. mája 2003 bolo okresnému súdu doručené podanie oprávnenej, ktorým doplnila svoju výpoveď.

Dňa 21. mája 2003 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie povinného k zápisnici z 9. mája 2003.

Dňa 23. mája 2003 okresný súd vydal uznesenie, ktorým bol výkon rozhodnutia vyhlásený za neprípustný. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 6. septembra 2004.

Dňa 18. júna 2003 bolo okresnému súdu doručené odvolanie oprávnenej proti uzneseniu z 23. mája 2003.

Dňa 25. júna 2003 bol povinný vyzvaný na vyjadrenie k odvolaniu oprávnenej.

Dňa 30. júna 2003 bol okresnému súdu doručený návrh oprávnenej na doplnenie uznesenia okresného súdu.

Dňa 8. júla 2003 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie povinného k odvolaniu.

Dňa 4. novembra 2003 nahliadla oprávnená do spisu.

Dňa 7. júna 2004 krajský súd vydal uznesenie, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu o neprípustnosti exekúcie.

Dňa 24. júna 2004 bolo okresnému súdu doručené podanie oprávnenej, ktorým žiadala, aby bol výkon rozhodnutia „*ponechaný*“.

Dňa 23. augusta 2004 bolo okresnému súdu doručené podanie oprávnenej, v ktorom uvádza rozpis platieb povinného a žiada o promptnejšie konanie súdu.

Dňa 24. augusta 2004 požiadala oprávnená o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 4. októbra 2004 bol okresnému súdu doručený návrh oprávnenej na vydanie opravného uznesenia.

Dňa 8. novembra 2005 okresný súd vydal uznesenie o zastavení výkonu rozhodnutia a súčasne vyzval oprávnenú na odstránenie nedostatkov jej podaní z 23. júna 2004 a 23. augusta 2004.

Ústavný súd zistil, že v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 19 E 692/02 došlo k zbytočným priet'ahom od 21. júna 2004 (právoplatnosť uznesenia krajského súdu, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu o neprípustnosti exekúcie) do 8. novembra 2005 (uznesenie o zastavení exekúcie), t. j. v trvaní 15 mesiacov.

Podľa § 20 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Keďže s'ťažovateľka, zastúpená právnou zástupkyňou, nenamietala v s'ťažnosti priet'ahy v konaní pred krajským súdom, ústavný súd sa prípadnými priet'ahmi v konaní krajského súdu nezaoberal, keďže je viazaný petitom s'ťažnosti.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Keďže k porušeniu základného práva došlo nekonaním okresného súdu, ústavný súd mu vo veci vedenej pod sp. zn. 19 E 692/02 prikázal konať.

Sťažovateľka si uplatnila namiesto primeraného finančného zadosťučinenia „náhradu škody“ vo výške 106 000 Sk. Svoj návrh na priznanie tohto finančného nároku odôvodnila tak, že nekonaním okresného súdu je sťažovateľka v stave právnej neistoty a jej dieťa nemá zabezpečenú vyživovaciu povinnosť.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Ústavný súd vyhovel návrhu sťažovateľky a vyslovil porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 19 E 692/02 a prikázal okresnému súdu, ktorý jej právo porušil, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov. Ústavný súd sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie nepriznal.

Sťažovateľka, zastúpená právnu zástupkyňou, si namiesto primeraného finančného zadosťučinenia uplatnila náhradu škody vo výške 106 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Zákonná úprava na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia požaduje splnenie dvoch predpokladov, a to formálnoprávneho a vecného, pričom formálnoprávny spočíva v žiadosti sťažovateľky o priznanie takéhoto nároku a v určení výšky a dôvodov na takéto rozhodnutie súdu.

Sťažovateľka nežiadala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ale „náhradu škody“.

Ústavný súd je oprávnený priznať primerané finančné zadosťučinenie, a nie právo na náhradu škody, o ktorom rozhodujú všeobecné súdy. Sťažovateľka je v konaní pred ústavným súdom zastúpená právnou zástupkyňou – advokátkou, ktorá mala v sťažnosti uplatniť priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, a nie náhradu škody, preto ústavný súd primerané finančné zadosťučinenie sťažovateľke nepriznal.

Ústavný súd vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel.

Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 7 844 Sk a keďže bola vo veci sčasti úspešná, bolo potrebné rozhodnúť o náhrade trov konania okresným súdom.

Podľa ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 655/2004“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi.

Predmet konania – ochrana základných ľudských práv a slobôd – je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2004 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 15 008 Sk.

Ústavný súd priznal právnej zástupkyni sťažovateľky odmenu za dva úkony právnej služby, a to prevzatie a prípravu zastúpenia vrátane prvej porady, napísanie sťažnosti. Podľa takto určených kritérií predstavujú trovy právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby 5 302 Sk (odmena za jeden úkon je 2 501 Sk plus režijný paušál 150 Sk za každý úkon), ktoré ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť právnej zástupkyni sťažovateľky.

Sťažovateľka si uplatnila aj náhradu trov právneho zastúpenia za zastupovanie pred okresným súdom. Tomuto nároku ústavný súd nevyhovel, pretože ústavný súd rozhoduje o trovách právneho zastúpenia len v konaní pred ústavným súdom.

Z uvedených dôvodov ústavný rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2005